

Поштовани преживели холокауста,
Потомци жртава,
Екселенције,
Даме и господо,

Хилда Дајч, јеврејска девојка, рођена у Бечу, одакле је са члановима породице избегла у Београд, сама се добровољно пријавила и почетком децембра 1941. године постала заточеник логора на Старом Сајмишту. Сматрала је да је њена помоћ неопходна и да треба да се стави на располагање угроженима у логору.

Из логора је пријатељима послала писмо у ком је писало:

„Свим филозофирањима је крај на жичаној огради. Остаје само реалност какву ви ван ње не можете ни издалека да замислите, јер би сте од бола урлали.“

Примо Леви – један од највећих италијанских књижевника двадесетог века, који је и сам као Јеврејин прошао кроз логоре смрти, често је говорио:

„Индивидуална сећања творе колективно памћење...У мојим романима нисам желео да коментаришем чињенице, него да останем веран стварности, која је била невероватна и неописива.“

Изложба „Холокауст у Србији 1941-1944“ постављена је са намером да се та реалност о којој су писали Хилда Дајч и Примо Леви, представи грађанима и јавности, како би бар делом могли да схвате размере тог ужаса.

Република Србија још једном недвосмислено истиче посвећеност сећању на невинне жртве Другог светског рата. Наша земља је поносна на своју антифашистичу прошлост и улогу коју је имала у процесу победе над нацизмом и фашизмом.

Република Србија и овим чином одбацује сваки облик антисемитизма и ксенофобије, као и покушаје прекрајања историје и релативизације злочина, почињених између 1941. и 1945. године.

Ова изложба је средство којим ту поруку и данас преносимо.

Драги пријатељи,

У међуратном периоду, у Србији је било око 50 јеврејских општина, међу којима је била највећа она у Београду. Одмах на почетку Другог светског тата на нашем тлу и окупације државе, Јевреји су били подвргнути систематском прогону и ликвидацији.

Размере погрома Јевреја у Србији током Другог светског рата дају нам за право да говоримо о истинском геноциду. Од 33.500 Јевреја, настањених на различитим подручјима, под управом немачких, италијанских, мађарских и бугарских окупационих власти, као и на територији под управом такозване Независне државе Хрватске, страдало је више од 27.000, што чини више од 80 одсто укупне јеврејске популације.

Чак 6.320 Јевреја изгубило је живот у „Јеврејском логору Земун“, данас познатијем под именом Старо Сајмиште. То је појединачно највеће место на којем је у Србији спровођен холокауст. Драма мањих јеврејских заједница у ужој Србији није историографски истражена као погром на београдском Сајмишту, где су Јевреји масовно страдали, али је тиме трагичнија због своје мање видљивости.

Крв тих жртава, побијених у логорима на Старом Сајмишту, на Бањици и у Топовским шупама, отпреманих у Јасеновац или страдалих у злогласној рацији у Новом Саду и Шајкашкој области, лежи на рукама нациста и њихових помагача. Оних који су 1942. године известили Берлин да је у Србији „решено јеврејско питање“. Свих оних који су се надметали у смишљању многобројних, без разлике језивих метода којима се може убити човек.

Поред најразличитијих начина и метода за систематско истребљивање Јевреја, од марта до маја 1942. године, користило се и теретно возило названо „душегупка“ у коме су Јевреји, и то углавном жене и деца, тровани угљен-моноксидом и сахрањивани у масовним гробницама у Јајинцима, што је један од најмонструознијих видова погубљивања у историји човечанства.

Уосталом, и сам Адолф Хитлер је говорио да његова жеља није да концентрациони логори постану домови за старе и изнемогле, него управо инструмент терора.

Драги пријатељи,

Верујем да ћемо окупљањем на отварању изложбе „Холокауст у Србији 1941-1944“ још једном нагласити одлучну намеру да се боримо против заташкавања и преобликовања чињеница, као и умањивања страха које су учињене.

Холокауст опомиње докле, под одређеним условима и догађајима, зло може да еродира људско друштво, уверено у доминацију демократских вредности.

Не постоји рок до којег треба понављати опомињуће истине Холокауста – докле год постоји зло, мора постојати и отпор њему.

Изложба “Холокауст у Србији 1941-1944.” представља изузетан догађај у нашој земљи. За неколико тренутака бићемо у прилици да заједно обиђемо поставку посвећену овом трагичном феномену – прву која на свеобухватан начин обрађује ово питање од краја Другог светског рата.

Ауторски и реализаторски тим изложбе, поред осталих, чинили су др Момчило Митровић, др Алексеј Тимофејев, мр Јелена Петаковић; ауторка поставке је архитекта Озарија Марковић-Лашић, графички дизајнер поставке Небојша Васиљевић, а за дизајн каталога заслужан је Растко Шурдић.

Посебно признање одајем Музеју историје Југославије на челу са директорком Катарином Живановић, као и тиму Института за новију историју Србије.

Драгоцену подршку реализацији изложбе пружио је Савез јеврејских општина Србије, са председником Рубеном Фуксом, као и Јеврејски историјски музеј.

У реализацију изложбе било је укључено више од 50 установа културе и науке из Србије, Израела, Сједињених Држава, Француске, Холандије, Пољске, Аустрије и других држава.

Поред Министарства рада и социјалне политике, реализацију изложбе подржали су Министарство културе, информисања и информационог друштва, Град Београд и Општина Савски венац.

Стога је у питању један од највећих и најзначајнијих истраживачких и музејских пројеката који је реализован у Србији у претходним деценијама, о чему сведочи и то да је изложба организована под покровитељством Владе Републике Србије и УНЕСКО-а.

Посетиоци ће по први пут на једном месту моћи да се упознају са основним аспектима холокауста у Србији, али и да виде изузетно драгоцене експонате. Сведочанства која су представљена на изложби, по први пут у нашој земљи, резултат су разумевања и сарадње са ``Шоа Фондацијом`` Стивена Спилберга.

Поштовани,

Изражавајући пијетет жртвама Холокауста и признање тиму који је реализовао изложбу позивам вас да заједно обиђемо поставку.

Проглашавам изложбу ``Холокауст у Србији 1941-1944.`` отвореном.

Хвала.